N°. 142. 1838

BREDASCHE COURANT.

Staat-, Letterkundig en Wetenschappelijk
NIEUWS-BLAD,
Zaturdag 16 Junij.

PUBLICATIE.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS der Stad *BREDA*, gelet op Z. M. Besluit van den 1. Augustus 1831, n°. 72, waarbij is bepaald dat de Dankdag of Godsdienstige viering der overwinning van Waterloo voortaan altijd op den derden Zondag der maand Junij zal plaats hebben, en willende de plegtige viering van dien dag helpen bevorderen en verzekeren,

Gelasten dienvolgens uitdrukkelijk, dat op Zondag den 17. Junij aanstaande ... zal worden vermeden, wat tot stoornis van de Godsdienstige aandacht zoude kunnen aanleiding geven, waartoe speciaal de bepalingen der Wet van den 1. Maart 1815 (Staatsblad n°. 21) zullen moeten geobserveerd worden.

Met waarschuwing dat de overtreders, overeenkomstig Art. 6 van gemelde Wet, zullen worden gestraft met eene boete van niet hooger dan vijf en twintig gulden, of bij onvermogen, met eene gevangenis van niet langer dan drie dagen; zijnde de Kommissaris van Politie gelast, om op de nakoming dezer toe te zien.

Breda, den 7den Junij 1838.

DE ROY, vt.
Ter ordonnantie van dezelven,
De Secretaris der Stad,
H. W. SCHAIKES.

Frankrijk.

PARIJS, den 13den Junij.

De kamer van afgevaardigden heeft gisteren de discussie over het budget van het oorlogsdepartement ten einde gebragt. De meeste der artikelen werden zonder belangrijke discussie toegestaan. Alleen gaf eene door de commissie voorgestelde reductie van 300,000 fr. op de gevraagde 7,401,000 voor materieel der genie, aanleiding tot eene woordenwisseling over het stelsel der vestingen, 't welk de generaal *Bugeaud* verderfelijk voor een staat noemde; aan hetzelve had Holland in 1672 den spoedigen voortgang van *Lodewijk XIV* te wijten, en door hetzelfde stelsel van de te veelvuldige bezetting van vestingen, hadden de bondgenooten in 1814 in Frankrijk kunnen doordringen. Tegen dit laatst bewijs werd echter van den anderen kant ingebragt, dat Frankrijk toenmaals uitgeput was in verdedigers, en de legers der verbondene mogendheden van alle zijden toestroomden. Door den generaal *Bugeaud*, zoo wel als door den heer *Allard*, werd intusschen verlangd dat Parijs, als de hoofdstad des rijks, de zetelplaats der kunsten en wetenschappen, op slechts 60 uren afstands van de grenzen, zoude versterkt worden; de oppositie vond daarin, en misschien niet zonder reden, aanleiding, om te zeggen dat men het stelsel der afzonderlijke forten rondom Parijs nog in geenen deele opgegeven had. De voorgestelde reductie van 300,000 fr. werd door de kamer aangenomen.

Heden heeft de kamer zich eerst met haar eigen budget bezig gehouden, en daarna het budget van de uitgaven, waarvan het cijfer 1.063,653,116 fr. bedraagt, met 204 tegen 52 stemmen aangenomen. Vooraf werd door den heer *Gauguier*, gelijk hij zelf verklaarde, thans voor de achtste maal, teruggekomen op het door hem voorgestaan beginsel, dat geen besoldigd ambtenaar lid van de kamer mogt kunnen zijn; het getal van zoodanige leden was tot 172 gestegen, die, volgens den voorsteller, geen onafhankelijke stem konden hebben. Gelijk zich begrijpen laat, konden de woorden van den heer *Gauguier* weinig bijval bij de leden vinden.

De kamer der pairs heeft heden de discussien voortgezet over het ontwerp betrekkelijk den algemeenen staf des legers. De heer *Jacqueminot* bestreed voornamelijk het door de kamer der gedeputeerden ingevoegd amendement 't welk het werkelijk in dienst zijn der maarschalken aan sekere jaren verbindt. De generaal *Delort* gaf zich aan algemeene beschouwingen over; het getal van twaalf maarschalken kwam hem te groot voor, althans wilde hij dat het gouvernement zich de ruimte behield, om in bijzondere gevallen nog benoemingen te doen. Hij keurde de bepaling goed, dat generaals niet dan op hun verlangen op pensioen gesteld werden, met verwerping van de aangenomene uitzonderingen op dien regel. Ten slotte wilde de generaal de beide ontwerpen, die van het gouvernement en van de kamer der gedeputeerden, verworpen hebben, mits eene nieuwe wet in de volgende zitting voorgedragen wierd. De heer *Pelet*, de la Lozère, drong op de noodzakelijkheid aan, om nog in deze zitting eene wet voor den algemeenen staf te bekomen; hoe langer men wachtte, des te meer moeijelijkheden zou men ontmoeten; derhalve zou hij alle amendementen die hem redelijk toeschenen ondersteunen. De algemeene discussie is nog niet ten einde geloopen.

— De maarschalk *Lobau*, opperbevelhebber van de nationale garde der hoofdstad, heeft bij eene dagorder de tevredenheid des konings over de jongste wapenschouwing, hem bij een' bijzonderen brief betuigd, kenbaar gemaakt.

— In de gewone correspondentie dezer hoofdstad leest men:

» Het Limburgsche vraagstuk, hoe dreigend ook voor Belgie, schijnt niet te min nog gedurende verscheidene maanden hangende te zullen blijven. Men zegt dat de Keizer van Rusland gedurende zijn verblijf te Berlijn, in overeenstemming met den Koning van Pruissen, bepaald heeft, dat men zich stipt aan het traktaat der 24 artikelen zoude houden en Belgie gesommeerd zoude worden om tot hetzelve toe te treden. Instructien in dien geest gesteld, zijn aan de gezanten der noordsche hoven te Londen afgezonden geworden, maar de conferentien, zullen eerst na de feesten van de krooning der koningin *Victoria* hervat worden."

— De commissie van de kamer van afgevaardigden met het onderzoek van de beide op nieuw voorgedragene spoorweg-ontwerpen voor Havre en Orleans belast, heeft bezwaren gevonden in de voorloopige overeenkomst tusschen het gouvernement en de kompagnieschap *Leconte* voor den weg naar Orleans gesloten; zij wil de laatste aan strengere bepalingen dan die aan dezelve door het gouvernement opgelegd zijn, verbinden. Men heeft alsnu op nieuw de vrees opgevat, dat de voorgedragene ontwerpen ook thans kunnen mislukken.

— In het dagblad van Havre van den 12den leest men het volgende:

» De kleine republieken van de overzeesche kust worden thans geblokkeerd of zullen het weldra zijn door gedeelten van het fransch eskader 't welk tot heden in den Atlantischen oceaan verspreid was. De kommandant *Bazoche* heeft de blokkade van Mexico met een fregat en eene korvet versterkt. De admiraal *Leblanc*, naar La Plata gezeepen, op de klagten van den uit die plaats verbannen franschen consul, heeft van zijnen kant de vaste kust van Buenos-Ayres afgesloten met de korvet aan welker boord hij zich bevindt en de twee of drie schoner-vaartuigen die hij onder zijne vlag heeft kunnen vereenigen. Alleen aan de Peruaansche en Chilische kust heeft de kommandant *Villeneuve* nog eene soort van onzijdigheid kunnen volhouden tusschen de beide elkander beoorlogende natien, doch die jegens Frankrijk zich steeds vijandig gezind hebben getoond, waaruit de noodzakelijkheid voor eene derde blokkade wel eens zou kunnen geboren worden. Sedert den algemeenen vrede, heeft onze marine zulk eene krijgshaftige houding niet aangenomen als thans bij de kleine twisten die ons de half georganiseerde staten der nieuwe wereld bestendig aandoen, en wanneer de zaak van Haïti onlangs de blokkade van Port-au-Prince en kaap Haïti had noodzakelijk gemaakt, zou Europa ons met onze weinige linieschepen en ons twaalftal fregatten de vier of vijf republieken, op twee of drie duizend mijlen van elkander in de heete luchtstreken van Amerika gelegen, hebben zien blokkeren!"

— Omtrent de Spaansche zaken wordt heden alleen de volgende telegraphische depeche medegedeeld:

» Narbonne, 12 Junij.

» Men schrijft uit Valencia van den 2den; dat *Oraa* thans 20,000 man, waaronder 1500 man kavallerie, bijeen heeft; te Almansa en te Teruel brengt hij den noodigen voorraad bijeen. *Cabrera*, die over 15,000 man bevel voert, doet eveneens te Morilla.

» Den 7den heeft de baron *de Meer* te Tarragona vele lieden doen arresteren en een deel der nationale garden ontwapend."

— Ter beurze waren de binnenlandsche renten heden gezocht; vooral de 5 pCt., die tot 110,40 stegen. De Haïtische leening is in de jongste dagen achteruit gegaan, zonder dat men de juiste reden weet, waaraan de daling is toe te schrijven. Heden deden de aandeelen 350 a 375. De handel in industriele aandeelen was heden iets levendiger dan in de jongste dagen; men schreef zulks toe aan het verspreid gerucht, dat de groote spoorweglijnen in deze zitting niet zouden kunnen gestemd worden, waardoor de kapitalen naar men dacht weder meer in gezegde aandeelen konden worden besteed. De notering was heden (13 *Junij*): 5 pCt. 110,40; 3 pCt. 80,10; Nap. r. 98,95; Sp. Ardoin 18 1/16; Portugal 24 1/4; Rom. L. 101 1/2.

Duitschland.

FRANKFORT, den 12den Junij.

Uit Berlijn meldt men, dat het doel, met hetwelk keizer *Nicolaas* zich te Stettin aan boord der stoomboot *Prowornoj* begeven heeft, was om naar Stockholm over te steken, en van daar een korten uitstap naar St. Petersburg te maken.

— Z. M. de koning van Beijeren heeft zich dezer dagen van zijn lustslot te Aschaffenburg naar Germersheim begeven, om aldaar den vestingbouw in oogenschouw te nemen. Den 8sten werd Hoogstdezelve weder in den schoot van zijn gezin te Aschaffenburg terug verwacht.

— Van Kassel wordt geschreven, dat de keurprins-regent van Hessen tegen het midden dezer maand met zijne gemalin een reisje naar het bad te Nenndorf, in Schaumburg, doen zoude, en vervolgens de badplaatsen Norderney en Hofgeismar zoude bezoeken. — Voor dat Z. H. op reis ging, meende men dat de Hessische stenden-vergadering derzelver werkzaamheden op eene bevredigende wijze zoude hebben ten einde gebragt. Tot dit laatste had veel bijgedragen dat de klip, waarop de financiele voordragten van het Hessische bewind in de vorige zitting schipbreuk geleden hebben, de questie namelijk over het bezit der Rotenburgsche domeinen, voor het oogenblik was uit den weg geruimd, doordien de regering deze questie niet had aangeroerd. De Stenden meende men dat zich thans zouden vergenoegen met de aanspraken op de inkomsten van een deel derzelven, in het protokol hunner zittingen, uitdrukkelijk aan den staat te reserveren.

— Uit Weenen schrijft men van den 6den dezer: » Naar hetgeen men hier uit Milaan verneemt, is men aldaar ijverig bezig om de prachtigste aanstalten voor de ontvangst van den Keizer te maken. De voorlang geprojecteerde Italiaansche garde, zal ter gelegenheid der krooning tot stand komen en dienst doen. Evenwel zal eene afdeeling der duitsche en hongaarsche garde, zoo als dit gewoonlijk het geval is, Z. M. op hoogstdeszelfs reize naar Tyrol en Italie vergezellen en den glans verhoogen die de aanwezigheid van het keizerlijke hof in de kroonings-steden ten toon spreiden zal. Ook in Venetie worden toebereidselen gemaakt om Z. M. op het plegtigste te ontvangen."

Uit Odessa is te Weenen aangekomen de graaf *Augustin Capodistrias*, broeder van den voormaligen president van Griekenland. Deze voorname Griek is voornemens zich naar een der duitsche baden te begeven.

— Volgens regtstreeksche berigten uit Athene van den 27sten Mei, werden er op den 1sten dezer, het verjaringsfeest der troonsbeklimming van koning *Otto*, hetwelk tevens met zijn geboortefeest gevierd wordt, verscheidene kabinets-rescripten verwacht, waarbij bezuinigingen in alle takken der dienst, en in het bijzonder op het budget voor het oorlogs-departement, zouden worden vastgesteld. Zeven beijersche officieren, waaronder twee stafofficieren, die te Nauplia in bezetting liggen, hadden, in het vooruitzigt dat zij eervol ontslag zouden erlangen, liever het besluit des gouvernements voorgekomen en hun ontslag gevraagd. Men meende, dat verscheidene andere duitsche officieren dit voorbeeld zouden volgen.

De dood van den gewezen president van het grieksche ministerie, den heer *von Rudhart*, had in Athene hartelijke deelneming opgewekt. Thans was, naar de bijgeloovige meening der Grieken, het Noodlot bevredigd, hetwelk voor den dood van twee grieksche adjudanten (die, in 1836 zich met koning *Otto* te Munchen bevindende, aldaar door de cholera werden aangetast) de offers geëischt had, van twee beijersche staatslieden die aan de naweëen van hun verblijf in Griekenland bezwijken moesten.

— In een berigt uit Alexandrie van den 16den mei wordt gemeld, dat *Mehemed*-ali, die voornemens geweest was zich naar Syrie te begeven, thans, nu de opstand der Drusen onderdrukt was, van daar naar Candia zou vertrekken, om er de achterstallige contributien te heffen en troepen onder de turksche bevolking te ligten, die waarschijnlijk voor Arabie bestemd waren, waar zijne heerschappij, naar het scheen, wankelende was. — *Ibrahim*-pacha was van Haleb naar Damaskus getrokken, om daar de zaden van opstand door strengheid te verstikken; zijn leger zou evenwel aan de turksche grenzen vereenigd blijven, alwaar werkelijk bewegingen van turksche troepen plaats hadden, die zeker niet gedraald zouden hebben om Syrie binnen te rukken, zoo der Drusen opstand zich slechts meer had uitgebreid. — De briefschrijver geeft van deze vijandige gezindheid des Sultans de schuld alleen aan den ouden minister *Kussuf*-pacha, dien hij eene ramp voor Turkije noemt, daar aan hem de afscheuring van Griekenland, den oorlog met Rusland en dien met *Mehemed*-ali te danken was geweest. Zoo lang deze minister aan het roer bleef, moest men elk oogenblik voor eene nieuwe losbarsting van den oorlog bevreesd zijn; en zou men *Mehemed*-ali, van zijnen kant, steeds bij zijne buitengewone krachts-ontwikkeling zien volharden.

— Te Weenen waren den 7den dezer genoteerd: 5 pCt. Met. 107¼, 4 pCt. 101, 3 pCt. 82⅜, Bankact. 1455½.

Nederlanden.

BREDA, den 15den Junij.

Naar men verneemt is dezer dagen door Z. M. een besluit genomen, bij hetwelk aan den Hoogen Raad de zorg wordt opgedragen om aan den minister van justitie eene voordragt te doen van personen, welke met 1 october aanstaande voorloopig de functien zullen waarnemen van procureurs voor de regtszaken tot de bemoeijenissen van dat hooge regterlijk kollegie behoorende. Voorts wordt bij dit besluit bepaald: dat de procureurs, thans bij het hoog geregtshof te 's Gravenhage fungerende, voorloopig in die betrekking werkzaam zullen blijven bij het provinciaal geregtshof van Holland, voor zoo ver zij niet mogten verlangen voorloopig in die betrekking bij een der geregtshoven in de andere provincien te fungeren, in welk geval zij echter daartoe 's Konings vergunning behoeven; dat de functien van procureurs bij de provinciale geregtshoven, uitgezonderd in Holland, voorloopig zullen worden waargenomen door de procureurs, thans aangesteld bij de regtbank van eersten aanleg in de hoofdplaats van elke provincie, onverminderd de bevoegdheid, om tevens voorloopig bij de nieuwe arrondissements-regtbank aldaar werkzaam te zijn; dat de procureurs, thans bij de regtbanken van eersten aanleg, voorloopig werkzaam zullen blijven bij de arrondissements-regtbanken; dat de deurwaarders, thans bij het hoog geregtshof te 's Gravenhage fungerende, voorloopig, van 1 october af, de functien bij den Hoogen Raad en het provinciale hof van Holland zullen uitoefenen; dat bij de overige provinciale geregtshoven insgelijks voorloopig de functien van deurwaarder zullen worden waargenomen door de deurwaarders, thans bij de regtbank van eersten aanleg in de hoofdplaatsen der provincien, die tevens bevoegd zijn, om dezelfde functien voorloopig bij de nieuwe arrondissements-regtbank aldaar te bekleeden; dat de deurwaarders, thans in functie bij de regtbanken van eersten aanleg, voorloopig die hoedanigheid zullen blijven uitoefenen bij de arrondissements-regtbank; terwijl de deurwaarders der vredegeregten hunne functien zullen blijven uitoefenen bij de kantonsgeregten; dat de deurwaarders, welke voorloopig bij de arrondissements-regtbank te Amsterdam zullen fungeren, tevens zijn bevoegd, om bij de criminele regtbank aldaar dezelfde ambtsverrigtingen te vervullen; dat de Hooge Raad, de Provinciale Hoven en de Criminele Regtbank, voordragten zullen doen omtrent de definitive aanstelling van procureurs en verdere beambten.

— Nog is door Z. M., onder dagteekening van den 1sten dezer, met wijziging in zoo verre van Hoogstdeszelfs besluit van den 29sten Augustus jl., nopens de kustvisscherij in de provincie Holland, bepaald, dat de visscherij met het zoogenaamd *seil- of singelnet*, langs de stranden, voortaan van den 15den November tot den eersten Februarij niet zal mogen worden bedreven, vroeger dan twee uren *vóór* en later dan twee uren *na* het tijdstip van hoog water.

— De zeildag onzer Hollandsche Haringvloot is op heden, den 15den, bepaald, ten einde tegen den 24sten dezer, op de hoogte van Hitland, een aanvang met derzelver nationaal bedrijf te maken. Het aantal buizen beloopt dit jaar 122, en dus zes meerder dan in het vorig jaar; als: van Vlaardingen, *c. a.* 91; van Maassluis 15; van Enkhuizen 3; van de Rijp 6; van Amsterdam 7; benevens 7 jagers, waarvan één naar Hamburg bestemd is, en de overige naar onze havens zullen terugkeeren.

— Laatstleden Dingsdag morgen is van de werf van den scheepsbouwmeester *Jan Schouten* te Dordrecht, van stapel geloopen het schip *de Admiraal Jan Evertsen*, en onmiddellijk daarna de kiel gelegd voor het schip *Delta*, beiden bestemd voor de vaart op de Oost-Indien.

Het gerucht voor eenige dagen te Brussel in omloop, dat het bewind, ter zake van de hangende geschillen met het stedelijk bestuur van Brussel, besloten had om de kamer van vertegenwoordigers op te roepen, schijnt zich niet te bevestigen; het ministeriëel blad *l'Indépendant* vermeldde althans gisteren dat de bewindslieden tot het besluit gekomen waren om de sluiting der zitting niet langer te vertragen en dat de ordonnantie daarvan spoedig in den *Moniteur* zoude verschijnen. Men beweert algemeen dat het belgisch bewind tot dien stap gekomen is, ten einde voor te komen van niet meer, door de interpellatien en adressen der leden, in den gang der diplomatische onderhandelingen belemmerd te worden.

— De geheim-secretaris van vorst *Leopold*, *van Praet*, is voor eenige dagen vóór de derde maal van Parijs teruggekomen en moest zich spoedig op nieuw derwaarts begeven.

Het brusselsch-bestuur heeft voorts besloten den heer *Lyon*, directeur der domeinen te Luik, die men bekend zegt met de financiele gesteldheid van het voormalig koningrijk der Nederlanden, aan den heer *Van de Weyer* te Londen toe te voegen. Dezelfde persoon was in 1832, toen de generaal *Goblet* Belgie bij de conferentie te Londen vertegenwoordigde, dezen als speciale commissaris toegevoegd. Uit zijne zending, in verband tot de woorden door den heer *Molé* voor weinige dagen in de fransche kamer gesproken, over de hervatte onderhandelingen, maakt een der brusselsche bladen de gevolgtrekking, dat er te Londen thans over financiele wijzigingen gehandeld wordt, daar toch die over het grondgebied niet dan door onderlinge schikking tusschen de beide partijen konden gevonden worden.

— Behalve het vlugschrift van den heer *Dumortier* over de 24 artikelen, zal een ander lid der belgische kamer, de heer *Dechamps*, een soortgelijk protest eerstdaags uitgeven. De heer *de Potter*, die zich thans te Brussel ophoudt, geeft aldaar een vertoog uit, op welks titel men de vraag leest: Of er een Belgie bestaan zal? Een der senaatsleden, die in betrekking staat tot de republikeinsch gezinde bladen van Parijs, heeft eene brochure geschreven, over het gedrag, 't welk het belgisch ministerie tegenover de conferentie en Koning *Willem* heeft. De bekende *Bartels* wil afzonderlijk een rede door hem in den *Belgischen* [illegible] over eene zoogenaamde Belgisch-[illegible] uitgeven. Eindelijk is de brief door den heer [illegible] aan lord *Palmerston* over de hangende zaken geschreven, door de *Emancipation* in zijn geheel openbaar gemaakt. — Uit deze opgave, merkt een belgische bladen aan, kan men zich een denkbeeld maken van de onzekerheid die al dit geschrijf onder het publiek moet verwekken.

— Ter Antwerpsche beurs werden gisteren (14 *Junij*) verhandeld: Belg. 101⅝½; O. Met. 106½; Sp. Ardoin 21,21⅛; Rom. [illegible]; Braz. 80; Nap. r. 93⅛.

Naar men uit de Londensche berigten tot den 13den dezer verneemt, is het voorstel van sir *Robert Peel*, strekkende om het kiesregt tot leden van den gemeente-raad in de Iersche steden

te kunnen uitoefenen, op nieuw te beperken tot bezitters van een eigendom of huurders eener woning of bezitting die 10 ponden sterlings jaarlijksche huurwaarde heeft, - in de zitting van het Lagerhuis van den 11den met eene meerderheid van 20 stemmen verworpen. Hierdoor heeft eene nieuwe poging der behoudende partij, om de roomsch katholijken, die in Ierland wel het overwigt in getal, maar niet in gegoedheid, uitmaken, op de gemeentelijke aangelegenheden geenen overwegenden invloed te doen uitoefenen, schipbreuk geleden. De Iersche partij vond in de poging van den heer *Peel* veel beleedigends voor Ierland, welks regten men zoodoende weder op een minder ruimen voet dan die der Engelschen wilde brengen; terwijl door de ministers werd opgemerkt, dat het nadeelig was voor de belangen der gevestigde kerk in Ierland, om deze altijd als in strijd met de volksvrijheden te doen voorkomen. — Door den uitslag die deze poging van den heer *Peel* gehad heeft, is echter de questie nog geenszins uitgemaakt. De heer *O'Connell* verlangt namelijk, dat de bepaling der huurwaarde van de beëedigde verklaring der ingezetenen zal afhangen; terwijl de behoudende partij den maatstaf wil aannemen die bij de betaling van plaatselijke belastingen gevolgd wordt. Uit de discussien die daarover ontstaan zijn is, ongelukkigerwijs al te duidelijk, gebleken dat beide de partijen in het huis van gevoelen waren, dat de Iersche bevolking geen zwarigheid zou vinden om een valschen eed af te leggen waar het de erlanging van het kiesregt geld.

— De prins *de Ligne*, die, aan boord van de stoomboot *Antwerpen*, ll. Zaturdag op den middag te Londen is aangekomen, heeft de eer gehad den 11den met de edellieden der belgische kroningsambassade, eene bijzondere audientie bij H. M. de koningin *Victoria* te [illegible] Maandag, de verjaring van den slag van Waterloo, zal er ten hove een ongemeen luisterrijk bal gegeven worden.

— Uit Lissabon had men te Londen het berigt ontvangen, dat de onderhandelingen over een verdrag voor de slaven op het punt waren om derzelver beslag te erlangen. In de Algarven werd de strijd tusschen de benden der koningin en de Miguellistische guerillas steeds met afwisselend geluk gevoerd.

— Volgens berigten uit New-York tot den 21sten Mei, had de kamer van vertegenwoordigers der Vereenigde Staten het ontwerp omtrent de schatkist-biljetten aangenomen en naar den senaat verzonden. Volgens dit ontwerp, zal het bewind op nieuw eene som van 110 millioen dollars kunnen uitgeven, maar geene bevoegdheid hebben om dezelven, na bij 's rijks schatkist ingekomen te zijn, nogmaals in omloop te brengen.

— In Philadelphia heeft, ten gevolge eener aldaar plaats gehad hebbende groote vergadering van tegenstanders der negerslavernij, een oproer plaats gehad, waarbij zoo het schijnt één neger het leven heeft verloren. De stedelijke regering was niet bij magte geweest om te verhinderen, dat door het graauw het ruime gebouw waarin de vergadering gehouden werd (*Pensylvania-Hall* genaamd, in hetwelk staatkundige en letterkundige vergaderingen gehouden worden) geplunderd en verbrand werd.

— Den 12den stonden ter Londensche beurze genoteerd: 3 pCt. gec. 94⅞, 95; Ned. W. S. 2½ pCt. 55⅝; dito 5 pCt. [illegible] Ards. 21¾; Russ. 4¾, 5; Diff. 8⅝, ⅞, Port. 3 pCt. 24, 5 pCt. 35¾ à 36; Braz. [illegible] Mex. 21. — Wissel op Amst. 12 [illegible] 12 — 6.

BRIEVEN

OVER VADERLANDSCHE EN GEWESTELIJKE BELANGEN.

II.

Te 's Hertogenbosch, de zetelplaats van het gewestelijke bestuur, hadden eenige aanzienlijke en verdienstelijke mannen, waaronder Z. E. de gouverneur, voorts de heeren Jonkh. *A. Martini van Geffen*, Mr. *Mauritz van Ganderheiden*, *Menie*, *Palier*, *Hermans*, en vele anderen, bedacht geweest, op de oprigting en zamenstelling van een wetenschappelijk genootschap. Het doel dat men zich hierbij voorstelde te kunnen bereiken was: aankweeking van eene meer bepaalde kennis van het gewest, meerdere behartiging van alles, wat deszelfs belangen zoude kunnen bevorderlijk zijn, toelichting van deszelfs geschiedenis, van de oude zeden en gewoonten der bewoners, enz. Daarmede zoude een meer stoffelijk nut verbonden worden, namelijk opsporing van de geschiktste middelen tot verbetering van landbouw en veeteelt, en eene meer grondige kennis van den bodem van het gewest. Deze plannen, die spoedig in een bepaald voorstel overgingen, vonden gelukkigerwijze, zoo wel in het gewest zelf als in andere provinciën van het koningrijk, eenen vrij ongemeenen bijval, en hiermede was een onmiskenbare groote stap gedaan, waarvan wel is waar eerst in de gevolgen de vruchten zullen worden ingeoogst, maar waarvan de aandachtige beschouwer reeds dadelijk de hoogst doelmatige en nuttige strekking ontwaart.

Het provinciaal Noord-Brabandsch genootschap voor kunsten en wetenschappen is eene schakel te meer in de groote keten, welke het gemeenschappelijke vaderland omvat. Immers wanneer wij letten op hetgeen in den vorigen brief gezegd is over de vooroordeelen die vroeger en vooral tegen de Meijerij van 's Bosch, gekoesterd werden, en in het algemeen over de onbekendheid met de ware gesteldheid van dit gewest en de nadeelen die daarvan een natuurlijk gevolg waren, dan lijdt het geen twijfel dat vele dezer nadeelen achtereenvolgens zullen verdwijnen. Reeds is dit merkbaar aan de uitvloeisels der pogingen van het genootschaps-bestuur, en aan de inwerking van het doel dezer wetenschappelijke inrigting. Een *Algemeen woordenboek voor de provincie Noord-Braband*, waartoe de verdienstelijke oudheidkundige en werkzame Penningmeester van het genootschap, de heer *Palier*, sedert ruim tien jaren de bouwstoffen verzamelt, zal weldra dat gewest in deszelfs geheelen omvang, met deszelfs natuur-, aardrijks-, geschied- en letterkundige waarde, doen kennen. De werkzame lector der Latijnsche scholen te 's Hertogenbosch, de geleerde *C. R. Hermans*, zal met het, door den boek- en steendrukker *Demelinne* aangekondigde *Geschiedkundig mengelwerk over de provincie Noord-Braband*, bij de proeve eener geschiedenis van kunsten en wetenschappen van de vroegste tijden af, eene menigte van wetenswaardige zaken Noord-Braband betreffende aan het licht brengen, terwijl de uitgevers *Broese & Compagnie* ijverig werkzaam zijn met het verzamelen van stoffe, voor de uitgave van een Noord-Brabandschen Almanak. Hij nu, die den invloed kent en weet te waarderen, welke dergelijke inrigtingen en mededeelingen, in de meer noordelijke gewesten, reeds van vroegere jaren af, op het gevoel van nationaliteit, op het besef van eigenwaarde, op verstands-ontwikkeling, zede- en staatkundige beschaving, in één woord op de volksveredeling, hebben uitgewerkt, zal ook gereedelijk toestaan, dat de oprigting van het bedoelde genootschap de hoofdbron van veel omvattend nut, en eenen hechten steun voor verlichte verdraagzaamheid en eendragtige pogingen kan worden.

Van deze zijde beschouwd, is de daarstelling van iets zoodanigs, van het uiterste gewigt voor de provincie zelve; maar zij moet het ook worden voor het geheele Nederlandsche huisgezin; hare vertakkingen moeten elkander omslingeren en ingrijpen bij de bestaande instellingen van dien aard, zal zij werkelijk eene schakel in de gemeenschappelijke keten uitmaken. En zoude het noodig zijn daarvan de noodzakelijkheid te betoogen? Heeft niet reeds de in den vorigen brief bedoelde gewapende kennismaking met de schoonheden en oorspronkelijke eigenaardigheden van dit gewest, vele der bestaande vooroordeelen doen verdwijnen, als de nachtnevelen voor de klimmende morgenzon? Zullen de hierboven bedoelde boeken en geschriften niet krachtig medewerken om het groote gewigt dezer provincie door daadzaken te staven, en de nog warme herinneringen aan het verblijf in deze streeken, niet levendig houden? Zal dat alles niet den band versterken, die aan het geheele gezin het criterium van volkswaarde geeft en nog in eene verhoogde mate zal toedeelen? Ik zal mij onthouden om deze punten van overweging verder te ontwikkelen, want dáár waar het de bevordering van eendragtelijke zamenwerking geldt, heeft het Nederlandsche publiek slechts *wenken*, en geene *bewijsgronden* en *gerekte vertoogen* noodig.

Den verlichten beoordeelaar moet reeds in het oog gevallen zijn, hetgeen hier voornamelijk tot doel genomen is, en wat dagelijks door daadzaken wordt bevestigd. Moge nu deze of gene nog twijfelen aan een algeheele aansluiting van Noord-Braband aan echte Noord-Nederlandsche beginselen, dan zullen ook deze weinigen weldra in de algemeene overtuiging deelen. En het is van belang, zoowel voor dit gewest, als voor het geheele rijk, dat dit denkbeeld beaamd wordt, en door wijze en doeltreffende middelen, die ook van het bestuur kunnen uitgaan, worde bevorderd. Dit brengt mij als van zelf op een ander hoogst gewigtig punt van overweging, doch 't welk ik, om elke aanstootelijkheid te vermijden, slechts in het voorbijgaan zal beroeren.

In den aanhef van dezen brief, gewaagde ik van de daarstelling eener bron van wijsheid, verlichting en beschaving in de hoofdplaats van dit gewest, en geloofde deze hoogstgewigtige gebeurtenis ook te mogen beschouwen als eenen reuzenstap, gedaan in het voordeel van *Godsdienstige verdraagzaamheid*. En wie is er, die aan den naam van Nederlander waarde hecht, die niet van het innigste leedwezen doordrongen is, en nog doordrongen wordt, bij het hooren prediken en leeraren van tegenwoordige onverdraagzaamheid, in eene leer, die met het hooge doel is ingesteld, om alle redelijke wezens als broeders en zusters te doen zamenwonen! Was het reeds niet genoeg dat er verschillende eerediensten voor één en denzelfden God bestonden? En moesten nu deze tegen elkander in het harnas gejaagd, en in ééne en dezelfde geloofsbelijdenis nog scheuringen en woelingen worden geopperd en daargesteld! Het een is even zoo misdadig als het ander; en zij die dezen invretenden kanker op het staatkundige ligchaam der volken inenten en overplanten, verdienden te staan aan den schandpaal der algemeene verachting.

De onverdraagzaamheid in het godsdienstige ondermijnt de krachten van den staat, verdooft het gevoel van nationaliteit, weêrstreeft de pogingen tot bevordering van stoffelijke welvaart, bezoedelt het verlicht en onpartijdig oordeel over wetenschap en kunst, en verbastert de zoo gewenschte en voor de gezellige verkeering zoo noodzakelijke humaniteit. O, mogten alle welsprekende redenaars, de wegslependste schrijvers, in Nederland, en vooral ook in dit gewest, zich vereenigen om door meerder klem van redenen, aan deze flaauwe regelen de overtuiging te geven, hoe gewigtig het is, om de eendragt *in alles* en *voor alles* te behouden, in het Nederlandsche huisgezin! En waarom zouden zij zich niet leenen, en hun verstand en hunne pennen toewijden, aan de bevordering van ware, goedbegrepene en echte verlichte verdraagzaamheid? Zij die het wel met het volk en met den staat meenen, zullen het belang dezer oproeping in de tegenwoordige oogenblikken inzien, en daartoe het hunne bijbrengen.

Het nog staande, op de lijst der mannen welke aanvankelijk hebben deelgenomen aan het Provinciaal Noord-Brabandsch genootschap, zou vermeene ik ook daarin eene gewenschte toenadering tot het hierboven aangehaald doel te vinden, en tevens een bewijs te meer te bespeuren, eener vrije toetreding tot echte Nederlandsche beginselen.

Eene andere poging, die zich, van eene industriele zijde, aan het bovenbedoelde aansluit, is de bevordering van de *zijde-teelt* in dit gewest, welke het onderwerp van eenen derden brief zal uitmaken.

I. V. [illegible] p.

Vervolg van het regtsgeding van Hendrika Derksen, *Weduwe van* Johannes Weltzenbach. (*Zie ons vorig Nommer.*)

Voorts is uit de instructie der zaak gebleken, dat de beschuldigde, welke van 6 tot ruim 9 ure alleen met den verslagene was geweest, omtrent de oorzaak van het overlijden van haren zoon ondervraagd zijnde, aanvankelijk heeft ontkend denzelven van het leven te hebben beroofd, en opgegeven, dat zij uit willende gaan om water te halen, de nu verslagene zich daartegen zoude hebben verzet, en voor de kamerdeur zoude zijn gaan liggen, om haar het uitgaan te beletten, en zij denzelven een klap zoude hebben gegeven en op zijde gedruwd, en een half kwartier later terugkomende, hem dood en reeds koud had gevonden; vermoe-

dende zij, dat hij zich zelven opgehangen zoude hebben; dat echter de
onwaarheid van de opgave der beschuldigde, als zoude zij haren nu over-
leden zoon *dood* en *koud* op den grond gevonden hebben, uit eene
naauwkeurige instructie is gebleken, en dat dezelve heeft bewezen: dat
de beschuldigde in den avond van den 17den December tusschen 7 en 8
ure hevige woorden met haren nu overleden zoon heeft gehad, en den-
zelven op eene verregaande wijze heeft mishandeld, zoodanig, dat *M.*
van Oosten, huisvrouw van *G. A. Firtelhausen*, wier kamer op het-
zelfde portaal als die der beschuldigde uitkomt, den nu verslagen jon-
geling hevig heeft hooren kermen, en denzelven heeft toegeroepen:
Koosje, wat scheelt er aan? Waarop *Jacobus Weltzenbach* eerst geen
antwoord gaf, doch op de herhaling derzelfde vraag zeide: *Ach, niets*
buurvrouw; dat deze oneenigheid tusschen de beschuldigde en haren
zoon nog nader wordt bevestigd, en het verder voorgevallene in dien
noodlottigen avond opgehelderd door de beëedigde verklaringen van *E.*
Brinkhof, huisvrouw van *D. Poolmeijer*, en van *J. M. Bering*, we-
duwe van *J. Hirmans*, welke beide vertrekken bewonen in hetzelfde huis
als de beschuldigde, en wel laatstgemelde juist onder de kamer, bij de
beschuldigde destijds in gebruik, in welke men alles kan hooren wat op
de kamer der beschuldigde voorvalt, eene omstandigheid, welke gereg-
telijk is onderzocht en bewezen; dat uit die verklaring blijkt, dat de be-
schuldigde, na 6 ure, en dus na het vertrek van *A. van Tiel*, in ge-
durig krakeel is geweest met haren zoon; dat zij, weduwe *Hermans*,
tegen 7 ure, door dien jongeling tegen de beschuldigde heeft hooren zeg-
gen: *Ach moeder, ga toch de straat niet op, want dan gaat gij*
maar weder drank halen; waarop deze antwoordde: *Ik moet mijne*
dingen bij den avond doen; dat *Jacobus* zich toen tegen het vertrek
zijner moeder heeft verzet, immers dat zij gehoord heeft dat de beschul-
digde hem hevig sloeg en schopte, hetwelk geschiedde in den hoek van
de kamerdeur; dat zij daarop de beschuldigde de trappen heeft hooren
afgaan en den overledene nog heeft hooren kermen; dat vrouw *Hermans*
eenigen tijd daarna de beschuldigde heeft hooren terug komen en door
Jacobus Weltzenbach heeft hooren zeggen: *Ik ga garen halen, want*
ik moet mijn broekje nog naaijen, waarop hij zich werkelijk verwijderd
heeft en kort daarop weder terug gekomen is; dat bij zijne terugkomst
op nieuw leven is ontstaan en zij de beschuldigde heeft hooren zeggen:
Je zult bij mij in de bedstede komen, of ik zal je laten plagen, of
zou ik het van den duivel laten doen; dat *J. M. Bering*, wed. *J. Her-*
man, daarop nog gekerm heeft gehoord, en daarna alles is stil gewor-
den; terwijl de door de beschuldigde opgegeven omstandigheid, dat zij
haren zoon koud op den grond zoude hebben vinden liggen wordt we-
dersproken door de beëedigde depositiën van *J. J. Kalvelage*, die den
verslagene tegen 10 ure op den grond heeft zien liggen en gevoeld dat
hij nog warm was, en van *A. van Tiel*, die verklaart dat het lijk des
nachts om één uur, toen het is weggehaald, nog warm was, eene daad-
zaak die ook door de bevinding van den chirurgijn *M. Polono* is be-
vestigd; dat deze onderscheidene onder eede afgelegde verklaringen van
personen, tegen wier geloofwaardigheid zij niets wist in te brengen, aan
de beschuldigde voorgehouden zijnde, zij bij hare ontkentenis is blijven
volharden, en beweerd haren zoon niet te hebben geworgd noch opge-
hangen, doch dat de beschuldigde eindelijk bij haar derde verhoor voor
de kracht der tegen haar bestaande bezwaren heeft moeten zwichten, en
alstoen heeft bekend haren zoon moedwillig en voorbedachtelijk van het
leven te hebben beroofd, komende hare opgaven in substantie hierop
neder: dat *Jacobus* voor de deur zoude hebben gelegen om haar het uit-
gaan te beletten, en wilde, dat zij bombazijn zoude halen om zijne broek
die aan stukken was, te naaijen; hetwelk door haar zoude geweigerd
zijn, omdat zij destijds geen geld daartoe had; dat *Jacobus* daarop aan-
dringende, zij toornig geworden was, en hem in de bedstede had gelegd;
dat zij vervolgens een zwart gebloemden doek, die op een stoel kort bij
de bedstede lag, had genomen en dezen om zijn hals gedaan en alstoen
naauw toegedraaid en aangehaald had, en bemerkende dat zij sterk had
toegedraaid, den doek aan het latje der bedstede-plank had vastgemaakt,
daarvan een lus gemaakt hebbende en hem daarin schuins voorover met
het hoofd had opgehangen; tevens bewerende, dat die ongelukkige jon-
geling toen zij hem zoo wreed vermoordde, niet zoude hebben geschreeuwd
of gesparteld, noch ook toen zij hem den doek om den hals deed, en
nog niet dood zoude geweest zijn, toen zij hem aan den klamp der bed-
stede-plank ophing; blijkende het echter uit de beëedigde verklaring van
Bering dat zij den jongeling heeft hooren kermen, nadat zij de beschuldigde
aan denzelven had hooren gelasten bij haar in de bedstede te komen; dat
de beschuldigde ondervraagd zijnde hoe zij tot het plegen van zulk eene
afgrijsselijke en onnatuurlijke misdaad was gekomen, heeft beweerd deels door
overmatig gebruik van sterken drank, deels doordien zij, driftig wordende,
zoo dol was geweest, dat zij niet zoude geweten hebben wat zij deed;
dat echter die beschonkenheid, al was het bestaan daarvan in zulk eenen
sterken graad bewezen, de toerekenbaarheid harer misdaad niet zoude
verminderen, terwijl de wijze waarop de misdaad door haar is gepleegd,
namelijk de verworging en de daarbij plaats gehad hebbende omstandig-
heden, alle denkbeeld van opwelling van drift uitsluiten en het overleg
voor de uitvoering ten duidelijkste aantoonen; dat de beschuldigde, be-
weerd hebbende dat de zwart gebloemde doek, ten processe voorhanden,
niet was dezelfde waarmede zij haren zoon had vermoord, een geregtelijk
onderzoek deswege is ingesteld en men bepaaldelijk op dit punt de infor-
matien van *M. Schilders*, huisvrouw van *A. Dirksen*, behuwd-zuster,
en van *H.* en *A. Weltzenbach*, dochters der beschuldigde, heeft inge-
wonnen, benevens de beëedigde verklaringen van *H. J. van der Creken*,
kommissaris van politie, *G. D. Oskamp*, kommissaris der stille nacht-
wachten, en der agenten van politie, *P. Luijten*, *C. Nooteboom*, *C.*
Wigman en van *H. Hermeijer*, koekebakker, alle te Rotterdam; doch
dat de beschuldigde later hare tegenspraak op dit punt heeft ingetrokken
en den doek, als stuk van convictie in het proces aanwezig, als zoodanig
heeft erkend.

Op vrijdag, den 8 Junij, zijn de debatten in deze zaak gehouden en
zijn een groot aantal getuigen verhoord geworden; het waren onder an-
deren de geneesheeren die den jongeling hebben geschouwd, vrouw *A.*
van Thiel, hierboven vermeld, onderscheidene buurvrouwen, de eigenaar
van het perceel, waarin de moord begaan is, de kommissaris van politie
te Rotterdam, de kommissaris der nachtwacht, de agenten van politie
aldaar, enz.

(*Het vervolg en slot in ons volgend nommer.*)

Ter Amsterdamsche Beurs van gisteren (14 Junij) waren genoteerd: Ned. Werk. Schuld $2\frac{1}{2}$ pCt. $54\frac{3}{8}, \frac{7}{16}$; dito 5 pCt. $101\frac{3}{16}, \frac{1}{4}$; Kansb. ƒ $25\frac{3}{8}, \frac{1}{4}, \frac{5}{16}$; Amort-Synd. $4\frac{1}{2}$ pCt. $95, 94\frac{7}{8}$; Handelm. $177\frac{1}{2}$, 180, 181, $180\frac{3}{4}$, $179\frac{1}{2}$, $179\frac{3}{4}$; O. I. 5 pCt. $99, 98\frac{15}{16}, 99\frac{1}{16}$; Ards. 85 £ $21\frac{1}{16}$, 21; coup. van Mei 1838 $15\frac{3}{4}$, $16\frac{1}{4}$; Cot. 18.

Nederlandsche Handel-Maatschappij.

De Directie brengt ter kennisse van de Stemgeregtigde Deelhebbers, dat, ingevolge het 91° der Artikelen van Overeenkomst, de in de Vergadering van Commissarissen goedgekeurde *Balans* over het *dertiende Boekjaar*, geëindigd zijnde met ultimo December 1837, van den 18. *Junij* tot den 2. *Julij* aanstaande voor hen ter visie zal liggen ter Secretarie van de Directie te *Amsterdam*; bij de Agenten der Maatschappij te *Rotterdam*, *Middelburg* en *Dordrecht*; aan het Lokaal der Kamer van Koophandel en Fabrijken te *Leiden* en op het Raadhuis der Stad *'s Gravenhage*.

AMSTERDAM, den 13. Junij 1838.

VAN DER HOUVEN, *President*,
KOOY, *Directeur*, *fungerend Secretaris*

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ.

De Directie maakt, ingevolge het 91.° der artikelen van overeenkomst, bekend, dat door den *Raad* in deszelfs zitting van heden, in overstemming met de bepalingen van het 9de en 92ste der evengemelde artikelen, is besloten tot de uitkeering van een *Dividend* over het boekjaar 1837, ten bedrage van *Tachtig* Guldens, over elk aandeel groot ƒ 1000, staande op naam, en verwittigt dien ten gevolge de houders van *aandeelen op naam*, dat, overeenkomstig den inhoud der bij die aandeelen afgegeven *nieuwe* Dividend-bewijzen, tot de Betaling, tegen intrekking van het *derde* derzelve zal worden gevaceerd bij de *Nederlandsche Bank* te *Amsterdam* en wel te beginnen met Woensdag den *eersten Augustus* aanstaande.

AMSTERDAM, den 8. Junij 1838.

VAN DER HOUVEN, *President*,
KOOY, *Directeur*, *fungerend Secretaris*.

BEKENDMAKING.

Het Heemraadschap van den *Rozendaalschen en Steenbergschen Vliet* brengt ter kennisse der belanghebbenden, dat op heden, den 14. Junij 1838, door den ... pretentien ten laste van den *Rozendaalschen en Steenbergschen Vliet*, spruitende uit de Negotiatie bij Zijner Majesteits besluit van den 5. December 1835, N°. 98, goedgekeurd, als de nummers 78, 100, 120, 123, 124, 155, 170, 237, 295, 296.

STEENBERGEN, den 14. Junij 1838.

Het Heemraadschap voornoemd,
C. WIJNMALEN, Vz.
Ter ordonnantie van hetzelve,
De Secretaris,
C. S. WIJNMALEN.

Te BREDA, bij BROESE EN COMP. Boekdrukkers en Boekverkoopers